

ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ
ΕΤΗΣΙΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Κωνστ. Φ. Σκόκος

Έρως υπό δοκιμασίαν

Χαρακτήρ εις πράξιν μίαν

Ποικίλη Στοά (Ημερολόγιο), Αθήνα

τμ. 4 (1884), σ. 195-216

ΕΡΩΣ ΥΠΟ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΝ

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ

Πρόσωπα

ΧΑΡΙΛΑΟΣ, ΑΣΠΑΣΙΑ.

Ἡ σκηνὴ σύγχρονος ἐν Ἀθήναις.

[Θάλαμος ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Ἀσπασίας. Ἔδραι, ἀνάκλιτρον καὶ ἐν τῷ μέσῳ τράπεζα, ἐφ' ἧς πλουσία ἀνθοδέσμη ἐντὸς εὐγλύπτου ἀλαβαστρίνου δοχείου. Δεξιᾷ κύμβαλον καὶ ἐπὶ τῆς πτέρυγος αὐτοῦ κείμενα μουσικῆς. Ἀριστερᾷ ἐστία καὶ ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου αὐτῆς γεισώματος κομψὰ ἐρωτιδίων καὶ σατυρίσκων μικροτεχνήματα, ἀρχαῖα εἰδώλια ἐξ ὀπτῆς γῆς, ἀμφορεῖς, λήκυθοι, κυθήσκοι, κλπ. Εἰς τὸ βάθος βιβλιοθήκη. Ἐπὶ τοῦ κατὰ μέτωπον τοίχου ἤρτηνται εἰκόνες καὶ ἐπὶ τῶν πλαγίων ἐλαιουργαίαι τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ Οὐγκώ].

ΣΚΗΝΗ I

ΑΣΠΑΣΙΑ κύπτουσα ἐπὶ μικροῦ ἐκ τριχάπτου χειροτεχνήματος.

πάρχει λοιπὸν τοιαύτη δύναμις ἐν τῷ ἔρωτι, ἀπονεκροῦσα πᾶσαν ἄλλην ἐπιθυμίαν καὶ σκέψιν καὶ ἀφοπλίζουσα τὸν ἀποπειρώμενον ἢ ἀντιστῆ; Καὶ ὅμως πρὸ μικροῦ ἤλπιζον ὅτι ἔφερον ἀσφαλῆ θώρακα κατὰ πάσης ἐρωτικῆς ἐπιδρομῆς, πρὸς ἣν ἀντέτακτον τὸ οἶκτον ἢ τὸν καγχασμόν.

(Καταλείπουσα τὴν ἐργασίαν ἀναπαύει ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τὴν κεφαλὴν.)

Καὶ σήμερον; ὦ, δὲν ἀναγνωρίζω ἐμαυτὴν πλέον. Ἡ ἐργασία μὲ πλήττει ἢ πνευματικὴ ἐνασχόλησις καὶ ἡ μελέτη μοι προ-

ξενούσιν άνίαν. Αίσθάνομαι κενον έν τή ψυχῇ, ὅπερ οὐδέν ἐξαρ-
κεῖ νά πληρώτῃ εἰμὴ ἢ άνεκλάλητος γοητεία ἐκείνου. . .

(μετὰ μικράν σιγήν)

Ἄ! ὄχι δέν πρέπει νά ἠττηθῶ. Ὅ,τι δῆποτε καὶ ἂν συμβαίνει
έν ἐμοί, δέν ὀφείλω νά τὸ ἐρευνήσω. Πρέπει νά ἐπανεύρω ὅ,τι ἀ-
πόλεσα, τὴν χαρὰν καὶ τὴν γαλήνην.

(Βαίνει πρὸς τὸ παράθυρον θεωμένη ἐκτός)

Ἡ φύσις πᾶσα ἀποστίλθει ὑπὸ τὸν διαφανῆ οὐρανὸν καὶ τὰς ἀπο-
πνοίας τοῦ ἔαρος· μακρὰν έν ἀπόπτῳ ἐκτυλίσσονται θελκτικὰ
αἰσκηνογραφίαι τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν λόφων. Τὸ πᾶν γαλήνη καὶ
φῶς καὶ ζωὴ, ένῶ ἐγὼ φέρω τὴν θύελλαν καὶ τὴν σκοτοδίνην ὑπὸ
τὸ στήθη. Τίς εἶπεν ὅτι, διὰ νά ἴδῃ τις τὴν αἴγλην καὶ τὴν γα-
λήνην τῆς φύσεως, δέν πρότερον νά φέρῃ τὴν αἰθρίαν καὶ τὴν
γαλήνην έν τῇ ψυχῇ; Ὅχι, ὄχι· ἀνάγκη νά κατανικήσω τὸν
ἔρωτα αὐτόν, πρὶν ἢ με καναστήσῃ παράφρονα ἐκ τῆς ὑπερτά-
της εὐδαιμονίας, ἣν μοι ἐμπνέει. Ἀληθῶς λοιπὸν ἀγαπῶ τὸν Χα-
ρίλαον; Τί ὀφείλει, ἀφοῦ ὀφείλω νά λησμονήσω τὸ αἰσθημα αὐτὸ
πρὶν τὸ έννοήσω βαθύτερον; Μοὶ φαίνεται τόσῳ ἔξοχος φύσις,
πνεῦμα ἀνυπότακτον καὶ ψυχὴ διψῶσα ὑπερτέρου ἔρωτος, ὥστε
φοβοῦμαι. Τίς μοι ἐγγυᾶται περὶ τοῦ μέλλοντος; Καὶ ἂν ὁ ἔρωσ
του παρέλθῃ; Οἱ καλλιτέχναι δέν ἔχουσιν ἀτομικότητα αἰσθή-
ματος. Ἀγαπῶσι τὸ ὄρατον ὅπου ἂν εὐρωσιν αὐτό. Καὶ ἂν με-
θαύριον, ὅταν ἡ πραγματικότης θραύσῃ τὸ ὄνειροπόλημά του,
ἐπιζητήσῃ νέον ἰδανικὸν καὶ τροφήν τῆς ψυχῆς ἐγγὺς ἄλλης; Ἄ!
διὰ τί νά με σαγητεύσῃς οὕτω Χαρίλαε; διὰ τί ὅταν σκορπίζῃς με-
λωδίαις ἐκ τοῦ κυμβάλου καὶ πληροῖς τὴν ἀτμόσφαιραν ταύτην
τῶν ἐξαισίων σου ἀρμονιῶν, μοὶ φαίνεται ὅτι στενάζουσιν οἱ ἄγ-
γελοι τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τὰ πληκτικὰ ταῦτα;

(μετὰ μικράν σιγήν)

Πτωχὲ Κίμων! Ἦδῃ μαντεύω ὁποῖον μαρτύριον εἶχες δοκιμάσει
ὅταν ἀπέκρουον τὸ αἰσθημά σου. Τίς οἶδεν ὁποῖα ἀγωνία ἔθρυπτε
τὰ στήθη σου κ' ἐγὼ ἐγάλων εἰς τὰ δάκρυά σου.

(ἲπτεται ἐπὶ τινος παρὰ τῆ τραπέζῃ ἔδρας καὶ ἀπυλαίθει διὰ τῆς δεξιᾶς έν δάκρυ
κ τῆς παρειᾶς, ένῆ διὰ τῆς ἐτέρας θεωρεῖ τὰ πρὸ αὐτῆς ἄνθη).

Πτωχά μου άνθη ! Άλλοτε ή ψυχή μου επέτα άμέριμνος και άγνή ως τὸ άθῶον μύρον σας και τώρα . . .

(Βυθίζεται εις παρατεταμένους διαλογισμούς)

(Κρούεται ή θύρα).

Εισέλθετε.

ΣΚΗΝΗ II

ΑΣΠΑΣΙΑ, ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ. (επιτερχόμενος)

Χαϊρέ μοι, Άσπασία. Σε έπανευρίσκω υπό εβτυχή οίωδόν, συν-
διαλεγομένην μετά τής πλουσίας αυτής άνθοδέσμης.

ΑΣΠΑΣΙΑ (δεικνυμένη αλτίον)

Νομίζεις ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Πώς όχι ; Τί άγνότερον τής άρρήτου ταύτης συνεννόησεως ; Η
ευωδία τής ψυχής σου προς τὸ άρωμα τών άγνών αυτών άριστοτε-
χνημάτων τής Προνοίας. Έσπούδασες τήν γλώσσαν τών άνθέων ;
Λέγουσιν ότι εϊνε ή προπαίδεια του έρωτος, ή πρώτη έκφρασις
καρδίας έρώσης.

ΑΣΠΑΣΙΑ

Όχι, Χαρίλαε. Έσπούδασα τήν γλώσσαν τών αριθμῶν. Άλλοτε
δ κόσμος έζη διά του ένθουσιασμου και τής ιδέας σήμερον κινεί-
ται διά τών μαθηματικών υπολογισμῶν. Τα άνθη, ή μουσική,
αί εκ του άγαθου και του ωραίου συγκινήσεις, εισιν ή ποιητική
χρoιά τής ζωής, ήν απέσθεσεν δσημέραι ή πραγματικότητα. Σή-
μέρον δ άνθρωπος σκέπτεται δέν ένθουσιζ. Άλλοτε μετρησιοῦτο
εις τούς χιθέρas αναζητῶν τὸν Θεόν σήμερον έρπει, ως σκώληξ,
επι του βορβόρου γογγύζων. Ο νεώτερος πολιτισμός μετέβαλε
τὸν βίον από ξσματος δημηρικού εις αριθμητικὴν ξηράν. Σκέπτο-
μαι ιδού.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄπατάσαι ἢ παίζεις, Ἀσπασία. Ἡ ποίησις ἐνυπάρχει τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ὡς πέραν τοῦ πεπερασμένου κόσμου ἢ ἰδέα τοῦ ἀπείρου. Ἐάν ἔλειπεν ἀφ' ἡμῶν τὸ θεόδοτον τοῦτο φῶς, ὅπερ καλεῖται ψυχὴ, ποίησις, Θεός — ὅ,τι θέλεις, — ἢ ζωὴ ἤθελεν εἶσθαι νύξ ἀτελεύτητος. Ἡ μὴ προσβούης καὶ σὺ τὴν θεωρίαν τοῦ αὐτοματισμοῦ καὶ τῆς ἐξελίξεως;

ΑΣΠΑΣΙΑ

Ἀναμφιβόλως. Τὸ ἄλλο ἐσμέν, εἰμὴ τὰ αὐτόματα τῆς μυθολογουμένης Αἴσης, δούλοι τοῦ πεπερασμένου καὶ τῆς ἀνάγκης; Πικρὰ τοῦ δημιουργοῦ εἰρωνεία! Ἐνεχάραξε τὴν ἰδέαν τοῦ τελείου εἰς τὸ ἀτελέστερον τῶν κτισμάτων αὐτοῦ — τὸν ἄνθρωπον.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Καὶ ἡ λογικὴ λοιπὸν, τὸ ἰδεῶδες; ὁ κόσμος τῆς διανοίας καὶ τῆς συνειδήσεως;

ΑΣΠΑΣΙΑ

Ἐξάσια φιλοσόφων ἢ ποιητῶν ληρήματα, δι' ὧν ἀποκοιμίζεται ἡ ἀνθρωπότης ἐν τῇ ἐδύνη καὶ τῷ σπαρχαμῷ αὐτῆς.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (μετ' ἐκπλήξεως)

Ἀσπασία παίζεις, δὲν εἶνε ἀληθές;

ΑΣΠΑΣΙΑ

Περίεργον! Δὲν δύναμει νά σοι ἐμπνεύσω ἐμπιστοσύνην;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἀλλὰ σὺ ταυτὴν διεψεύδεις. Σὺ σκεπτικὴ καὶ ἀπαισιόδοξος, ἥτις ἀποπνέεις ἀκόμη ποίησιν καὶ γοητείαν καὶ θάμβος; Σκέπτεσαι καὶ λαλεῖς ὡς χρηματιστῆς ἢ ἔμπορος σὺ, ἢ ὄνειρόπλαστος καὶ αἰθερία κόρη, ἐν τῇ πρωτῇ ἀκόμῃ τῆς ζωῆς, ὅλη ἄρωμα καὶ φῶς καὶ δρόσος καὶ ἀουονία; Ἄ! ὄχι! ὅ,τι καὶ ἂν μοι εἴποις, δὲν θά σε πιστεύσω ποτέ. Ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις σου αἰσθάνεσθαι τὰς εὐγενεστέρας πτήσεις ἢ φαντασίᾳ μου καὶ ἐκ τῆς λαλιᾶς τῶν χειλέων σου ἐμουσοῦργητα τὰς περιπαιχθεστέρους μελωδίας, δι' ὧν κατεκλήθησα τόσον κόσμον. Μοὶ φαίνεσαι, ὦ πιστευτόν μοι, ἢ θελ-

κτικωτέρα ὄσεις, ἔνθα ἀναπύω τὰ ὄνειρά μου, τὸ γλυκύτερον ὄνειροπόλημα καλλιτέχνου, καὶ μάτην ζητεῖς νὰ παρεξηγήσης, νὰ μεταφράσης, νὰ παραποιήσης τὴν εὐγενῆ σου φύσιν, ὡς οἱ ἀπειρόκαλοι τοῦ Ὀμήρου μεταφρασταὶ, πειρώμενοι νὰ μεταφέρωσι τὰς καλλονὰς αὐτοῦ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, ὥσει ἤτό ποτε δυνατὸν ν' ἀντιγραφῆ ὁ ἥλιος ἢ ὁ οὐρανὸς ἐπὶ πίνακος.

ΑΣΠΑΣΙΑ

Χρωματίζεις ὡς ἄριστος καλλιτέχνης τὰ πράγματα, ἢ μὲ κολακεύεις ὑπὲρ τὸ μέτρον.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Λέγω ὅ,τι αἰσθάνομαι, εἰς ὅ,τι πιστεύω.

ΑΣΠΑΣΙΑ (σοβαρῶς)

Ἄσφαλέστερον τὸ διστάζειν εἰς ὅ,τι προέρχεται ἐξ ἐνθουσιασμοῦ ἢ στιγμιαίας παροδικῆς μέθης.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἔστω δὲν ἐπιμένω.

(κατ' ἰδίαν)

Ἄποία μεταβολή!

(Περιάγει τὸ βλέμμα περιεργαζόμενος τὸν διάκοσμον τοῦ θαλάμου).

ΑΣΠΑΣΙΑ (πρὸς ἑαυτήν)

Καὶ ὅμως μοὶ ἐμπνέει τοιοῦτον ἔρωτα, ὥστε φοβοῦμαι μὴ ἐνοηθῶ μέχρι τέλους. Ἄ! ὄχι δὲν πρέπει νὰ ὑποχωρήσω. Ὅσο πλειότερόν με μαγεύει, τόσο μᾶλλον τρέμω τὸ αἶσθημα αὐτό.

(Γεγονοῖα τῆ φωνῆς)

Τί πρᾶτῃς μετὰ προσοχῆς, Χαρίλαε;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (ἐπαναστρέφόμενος καὶ μειδιῶν)

Ζητῶ νὰ μαντεύσω ἂν τὴν στιγμὴν ταύτην εἰσῆλθον ἐκ λάθους εἰς γραφεῖον κολλυβιστοῦ ἢ τραπεζίτου, ἢ ἂν εὐρίσκωμαι ἐδῶ εἰς τὸ ποιητικὸν καὶ ῥεμβῶδες ἄντρον τῆς Ἀσπασίας.

ΑΣΠΑΣΙΑ

Εὐφυῆς ἀστεϊσμός. Τί ἐννοεῖς;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄλλὰ πῶς θέλεις νά σε πιστεύσω, Ἀσπασία, ἀφοῦ ὅλος αὐτός ὁ καλλιτεχνικός μικρόκοσμος σέ διαψεύδει ; Τί θέλουσιν αὐταὶ ἐκεῖ αἱ εἰκόνας δύο ἐξόγων ἀριστοτεχνῶν, τὰ λείψανα αὐτὰ τῆς ἀρχαίας τέχνης, τὰ ἄνθη, τὰ μουσικά τεμάχια, οἱ τόμοι τοῦ Λαμαρτίνου καὶ τοῦ Γκαῖτε, ὅλη αὐτὴ ἡ ἀρωματώδης ἀτμόσφαιρα, ἣν ἀναπνέεις εἰς τὸν παρθενικόν σου αὐτὸν ναόν, ἔνθα ἡ ἡθὴ σου ἐγκλείεται ἐδῶ ὡς μῦρον ἢ ὄνειρον, ὥσει προσευχὴ δικνεκῆς πρὸς τὸν θεὸν τοῦ ἀγαθοῦ, πρὸς τὸ ἀθάνατον κάλλος τοῦ ὠραίου ;

ΑΣΠΑΣΙΑ

Καὶ ὅμως. . . .

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ὅχι δὲν θέλω ν' ἀκούσω οὐδέν. Τὴν θέσιν ἐδῶ τοῦ κυμβάλου ἔπρεπε νὰ κατέχη χρηματοκιβώτιον Βερτχάϊμ καὶ ἀντὶ μουσικῶν βιβλίων κύλινδροι χρεωγράφων. Διατὶ ἀντὶ τῶν εἰκόνων αὐτῶν δὲν ἀναρτᾶς κἂν πίνακας τοκαρίθμων καὶ δὲν ἀντικαθιστᾶς τὰ σεπτὰ αὐτὰ τῆς ἀρχαίας δόξης μνημεῖα δι' ἐκβολάδων τοῦ Λαυρίου ἢ ἄλλου μεταλλεύματος ;

(Δεικνύων τὴν βιβλιοθήκην)

Τί ζητοῦσιν ἐδῶ κεκλεισμένοι οἱ λογογράφοι καὶ ποιηταί, ἐνῶ τὴν θέσιν αὐτῶν ἔπρεπε νὰ κατέχωσι λογιστικὰ βιβλία καὶ συναλλαγματικά ; Δέν μοι ἔλεγες πρὸ ὀλίγου ὅτι ὁ βίος εἶνε ἀριθμητική ; Μόνον ὑπὸ τοιούτους ὄρους θά σε ἐπίστευον συνεπῆ πρὸς ἑαυτὴν, Ἀσπασία.

ΑΣΠΑΣΙΑ (γεῖωσα)

Καὶ διὰ νὰ συμπληρώσω τὴν φαιδρὰν αὐτὴν εἰκόνα, φαντάσθητι ἐπίσης σαυτὸν μεσίτην ἐρχόμενον νά μοι προτείνης κάμμίαν ἀγορὰν χρεωγράφων εἰς τὸ χρηματιστήριον.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Καὶ διατὶ νὰ μὴ με φαντασθῆς ἐρχόμενον νά σοι προτείνω τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ μέλλοντος ;

ΑΣΠΑΣΙΑ (ἀδιεφόρος)

Ὅνειρον ἀβεβαιότερον τῆς κυβείας. Ἄλλως τε διατὶ ἀπορεῖς ;

Ζῶ ἐν τῷ παρελθόντι. Μοὶ ἄρεσκει νὰ ἐντυφῶ εἰς τὴν μελέτη καὶ τὸν θαυμασμὸν παρωχημένου βίου, διὰ νὰ καθιστῶ ἥττω ἀνιχνῶς τὰς ἐντυπώσεις τοῦ παρόντος. Πίστευσον, Χοίλας. Τὸ ὄρατον εἴμαρται νὰ ζῇ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὡς ἰδέα, ὡς ἀνάμνησις, ὡς ὄνειροπόλημα, ὡς ἀπιθανότης.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (καθήμενος παρὰ τῆ Ἀσπασίας μετὰ περιπαθὸς τίνου)

Ἄλλὰ δὲν ἠγάπησες λοιπὸν ποτὲ, Ἀσπασία; Ἐν τῇ ἀθωότητι τῶν παρθενικῶν σου βεβασμιῶν δὲν ἔπλασές ποτε καὶ σὺ ἐν ὄνειρον, μίαν ἔφεςιν, ἐν ἰδανικῶν εὐτυχίας πληρεστέρας, ἥτις νὰ περιβάλλῃ ὡς αἰθήρ, ὡς διαύγεις, ὡς θεότης τὴν δροσερὰν τῆς ἕβης σου Ἐδέμ; Δὲν ἐπεζήτησεν ἡ φαντασία σου ἐν εἰδῶλον λατρείας, εἰς ἃ νὰ προσηλωθῇ πᾶσά σου σκέψεις, πᾶν αἰτήρημα; Δὲν ἀφυπνίσθη εἰς κἂν παλμὸς ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ δὲν διέρρυγε τοῦ στήθους σου εἰς ποτὲ στεναγμὸς;

(Ἡ Ἀσπασία κλίνει τὴν κεφαλὴν σιωπῶσα)

Σοὶ εἶνε ἄρα γε οὕτως ἐπαρκὲς τὸ παρόν, ὥστε δὲν σὲ ἠλεκτρίζει ἡ ἐλπίς ὀλβιωτέρου μέλλοντος; Διατί σιωπᾷς, Ἀσπασία;

ΑΣΠΑΣΙΑ (ὡς τὴ ἀποτινάσσουσα τὸν κεφαλὴν σκέψην)

Ἴσως. Οὐδέποτε ἠρεύνησα ἐμαυτὴν. Τί παρὰδοξόν; Ὀνειροπολεῖν καὶ ἐλπίζειν δὲν εἶνε δύο ἕροι ἀπαράβατοι ἐν τῇ συνθήκῃ τῆς ζωῆς; Τί ὀφελεῖ; Καὶ εἴ ποτε ἔπλασα ἰδανικὸν τι εὐτυχία; καὶ εἴλωσέ με ἐν ὄνειρο, γλυκύτερον πρὸς τὸ μέλλον, δὲν τολμῶ ἐν τούτοις νὰ ἐγγίσω τὸ ὄνειρον αὐτὸ, μὴ ἀποπτῆ ἐν τῇ πραγματικότητι.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Δὲν συμβαίνει τοῦτο πάντοτε. Ὑπάρχει καὶ πλήρης εὐτυχία ἐν τῷ κόσμῳ, Ἀσπασία.

ΑΣΠΑΣΙΑ

Μόνον ὅταν δὲν προσδοκῶμεν αὐτήν. Ἡ ἀληθὴς εὐτυχία ἔγκειται οὐχὶ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν ἀλλ' εἰς τὴν ἐπιζήτησιν αὐτῆς. Ἄλλως ὁ βίος οὐδὲν θὰ εἶχε θέλγητρον. Βλέπεις; Εἰμὶ σύμφωνος πρὸς τὰς θεωρίας σου. Τί συγγρατεῖ τὸν θνητὸν μετὰ τῆς ζωῆς; Ἡ ἐλπίς πρὸς τὸ μέλλον. Ἀλλὰ τί ἕλλο εἶνε ἡ ἐλπίς αὐτὴ εἰμὴ διη-

νεκῆς προσπάθεια πρὸς βελτίωσιν τοῦ παρόντος, τὸ ὁποῖον ἐπομένως δὲν ἐπικραεῖ πρὸς εὐτυχίαν; Ὅσῳ πλειότερον πάσχει τις ἐν τῷ παρόντι, τόσῳ μᾶλλον προσηλοῦται εἰς τὸ μέλλον, οὐ τὸ ὄριον συμπίπτει πρὸς τὸ τελευταῖον ὄριον τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν. Τοῦτο καλεῖται ζωή. Ἀναμιμνήσκου καὶ ἐλπίζου, μὴ ζῆν δηλονότι ἐν τῷ παρόντι. Ὅστις ἂν εἶποι «Εἰμὶ εὐτυχῆς, οὐδὲν ἔχω νὰ ἐλπίσω οὔτε ποθῶ τι εἰς τὸ μέλλον» ὀφείλει νὰ παύσῃ τοῦ ζῆν, διότι ἔπαυσε πᾶς λόγος τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Μόνον τὰ κτήνη οὔτε ἀναμιμνήσκονται οὔτε ἐλπίζουσι. Καὶ δι' αὐτὸ ζῶσι

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Δὲν δύνουμαι νὰ ἐννοήσω, Ἀσπασία, τὴν ἀνένδοτον αὐτὴν σου ἰσχυρογνωμοσύνην.

ΑΣΠΑΣΙΑ

Ἴσως ἐννοήσης αὐτὴν βραδύτερον ἢ εἶθε μὴ ποτε ἐννοήσης αὐτὴν. Γνωρίζεις, Χαρίλαε, διατί πολλάκις ἑκατομμυριοῦχοι συμβαίνει ν' αὐτοκτονῶσιν ἐν τῇ ἀκμῇ καὶ τῇ ἐξωτερικῇ περιφανείᾳ τοῦ βίου αὐτῶν;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Φρενόπληκτοι. Ἐξ ἰδιοτροπίης ἀκκτανότητος, λέγουσιν.

ΑΣΠΑΣΙΑ

Ὅχι· ἐξ ὑπερβολικῆς εὐτυχίας, Χαρίλαε, ναί. Διότι αἰσθανθέντες τὴν ζωὴν ἐν μέσῳ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ βύσσου ἀπῆλαυσαν ἀκόπως τα πάντα πρὶν προφθάσωσι νὰ ἐλπίσωσιν· διότι ἔχοντες τὰ μέσα τῆς εὐπραγίας ἠδυνήθησαν νὰ πραγματοποιήσωσι καὶ τὰς μᾶλλον παραδόξους ἐπιθυμίας· διότι ἀφοῦ ἐγεύθησαν πᾶσαν ἡδονὴν καὶ ἀπόλαυσιν δὲν εἶχον πλέον οὐδὲν νὰ ἐλπίσωσιν ἢ ἐπιθυμήσωσι καὶ ἀπέμειναν ἐνδεδεῖ ἐν μέσῳ τοῦ ἀμυθήτου αὐτῶν πλούτου. καὶ ἀφοῦ ἀπεσβέσθη ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν ἡ ἐλπίς, συνέτριψεν τὸν βίον, ὡς θορυμμάζουσι τὸ φάκον ἅμα ἐξαντληθῆ τὸ ἐν αὐτῇ μῦρον. Φοβῶ τὴν ὑψίστην εὐτυχίαν, Χαρίλαε. Φοβεύει τὴν ὑπάρξιν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Νῆ τὴν Πάνδημον, μοὶ φαίνεται ὅτι ἀκούω ἱερὰ κήρυκα ἀγο-

φείοντα ἐπ' ἄμβωνος. Ζητεῖς νά μοι ἐμπνεύσης τὸ δέος καὶ τὴν φοβίην ὡσεὶ μοὶ ἐλάλις, οὐχὶ περὶ εὐτυχίας, ἀλλὰ περὶ τῶν βεβηλοτήτων τῆς κολάσεως.

ΛΣΗΑΣΙΑ

Ἄτυχῆς ἢ παρομοίωσις· ἔστω. Δὲν ζητῶ νά κλονήσω τὰς πεποιθήσεις μου. Δικαιολογῶ τὰς ἰδικάς μου.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄλλ' Ἀσπασία, πρὸς τί ἢ πεισιθάνατος καὶ ἀπελπιστικὴ αὐτὴ φιλοσοφία, ἣν ἀκολουθεῖς ἀπὸ τίνος; Σὺ τότε ἀβρὰ παρθένος, ὡσεὶ πλυσθεῖσα ἀπὸ φωῶς καὶ ὄνειρα καὶ δρόσον, ὑπόπτερος εἰσέτι, ὡς χρυσάλλις ἐπὶ βόδου, ἐκ τοῦ πρώτου σπείγους τῆς νεότητος, ὁμιλεῖς ὡσπερὶ συνετρίβης ὑπὸ τοῦ κόρου, ὡσπερὶ ἠὲ λίκωσεν ἡ βρυτίς τὰς πικρίας σου καὶ ἐλεύκανεν ὁ χειμὼν τοῦ βίου τὴν κόμην σου; Παράδοξος τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι! Τρέμεις νά ἐγγίσης τὴν πραγματικότητα μὴ διαλυθῆ ἢ ὀπτασία, μὴ ἐξαντληθῆ ἢ ἐλπίς σου· ἀλλ' ἐξαντλεῖται ποτὲ ἢ ψυχὴ, καὶ ἡ ἀγαπῶσα ψυχὴ μάλιστα; Ὅχι. Ἀσπασία. Ὑπάρχει ἀληθὴς εὐτυχία ἐν τῷ πραγματικῷ βίῳ καὶ αὐτὴν ἐρχομαι νά σοι ἀποκαλύψω.

ΛΣΗΑΣΙΑ

Εὐγε! ἀνεῦρες λοιπὸν σὺ τὸ μυστήριον αὐτὸ, ὅπερ ἀπησχόλησε τοὺς αἰῶνας, τὴν ἐπιστήμην, τὰ ἐπιχώτερα τῆς ὑψηλοῦ πείματα;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ναί· ἀρκεῖ νά ἐπιζητήσῃ τις τὴν εὐτυχίαν ἐν ἑαυτῷ, ἐν τῷ βάθει τῆς ἰδικῆς συνειδήσεως, ἐν τῇ ἐρέυνῃ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου. Ὅστις ἐπιδιώκει τὴν εὐδαιμονίαν ἐκτὸς ἑαυτοῦ, οὐδαμοῦ εὐρίσκει αὐτήν. Μὲ ἐννοεῖς, Ἀσπασία; Εἶνε ἔννοια καθαρῶς ἠθικὴ, ἀνευρισκομένη ἐν τῇ ἀρμονικῇ διχίσει οὐχὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀλλὰ τοῦ ἐν ἡμῖν, τοῦ ὑποκειμενικοῦ κόσμου. Οὕτως ὁ κόρος, ὃν τρέμεις σήμερον, οὐδέποτε θέλει ὑποτιμήσει τὴν εὐτυχίαν, ἥτις παγίξει ἐκ τοῦ συνειδότητος τῆς ψυχῆς καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς αἰσθητικότητος τῆς περὶ ἡμᾶς ὕλης. Ὁ ὕλικὸς κόσμος δὲν εἶνε ὁ τελικὸς σκοπὸς, ἀλλὰ τὸ ὑπηρετικὸν μέσον αὐτῆς.

ΑΣΠΑΣΙΑ

Ἐξάρεται ἀληθῶς θεωρία, ἀλλὰ θεωρία μόνον, Χαρίλαε, δι' ὧν οἱ δραματογράφοι ἐπιτυγχάνουσι τὴν ἠθοποιίαν τῶν ἡρώων των καὶ οἱ ἀεροθάμνες ἐρασταὶ καλλύνουσι τὰ ἐρωτικὰ αὐτῶν ἰνδάλματα. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις λοιπὸν, Χαρίλαε, εἰς ὁποίαν κοινωνικὴν περίοδον ζῶμεν; Δὲν ἐσκέφθης λοιπὸν ὁποῖα πεζότης καὶ ἠθικὴ ἀσφυξία καὶ πνευματικὴ βραδύνη παραλύει τὴν ἐρεστώσαν ἐποχὴν καὶ ἐκνευρίζει τὴν γενεὰν αὐτῆς; Ὁ περὶ ἡμᾶς κόσμος τῆς σήμερον ἐρπεί καὶ σὺ πτεροῦσαι εἰς τοὺς αἰθέρας. Ἀλλὰ δὲν βλέπεις καὶ ὅτι ἡ σύγχρονος νεότης, βραχυτικὴ καὶ ἐρρυτιδωμένη ὡς γραΐα, δὲν ἔχει πτέρυγας νὰ πετάσῃ, νὰ ἀνυψωθῆ ὑπεράνω ἐαυτῆς, τὸ δὲ αἶμα αὐτῆς λιμνάζει καὶ σήπεται ἐν τῇ ἰλιθί τοῦ σκεπτικισμοῦ; Αἶ, Χαρίλαε, ἔχεις δίκαιον. Ζῆς ἐν τῇ γῆρα τοῦ ἰδανικοῦ καὶ πλάττει τὸν κόσμον βραδινὸν καὶ εὐδαίμονα, ὡς ἡ καρδίαν σου. Φέρεσαι ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τοῦ ἐνυπάρχοντος τῇ ἐξαιρετικῇ ἰδιοφυίᾳ σου καὶ δὲν ἐπιέσθη τὸ στῆθος ἐκ τῆς βραδείας κοινωνικῆς ἀτμοσφαιρας, διότι σὺ δὲν ἐμολύνθης ἴσως ἀκόμη. Ἐχεις δίκαιον. Ψυχρὰ ὁμως παρατηρικότης καὶ ἀισθηροτέρη κρίσις ἤθελέ σοι ἀποκαλύψει μικροσκοπικὸν καὶ ἔσποντον τὸν κόσμον τῆς σήμερον.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (μετὰ τρυφερότητος)

Ὅχι, Ἀσπασία. Ἐπιμένεις μάτην. Ἐν ὅσῳ ἔχω σὲ ἐνώπιόν μου, ἐνόσω ἡ λαλιὰ σου κηλεῖ τὴν ψυχὴν μου καὶ τὸ τὸ βλέμμα σου πίπτει, ὡς ἀκτὶς φωτὸς καὶ θάλπου, εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς ἐνόσω ἡ σπανία λεπτοφυΐα τῶν αἰσθημάτων καὶ τοῦ χαρακτηῆρός σου μὲ κρατεῖ ὑπὸ γόητρον ἀδιάλειπτον καὶ με διδάσκει τὴν εὐδαιμονίαν, ὡς πλάττω καὶ ποθῶ αὐτήν, οὐδέποτε θὰ δυναθῆς νὰ με πείσῃς περὶ τοῦ ἐναντίου. Ἀσπασία, διατί καὶ δὲν πιστεύεις εἰς τὸν ἔρωτα, ὅστις δύναται νὰ σοι δωρήσῃ τὴν γλυκυτέραν εὐδαιμονίαν;

ΑΣΠΑΣΙΑ

Χίμαιρα τῆς νέας ἡλικίας, τῆς εὐφραντάστου, τῆς εὐαπατήτου. Μοὶ λαλεῖς περὶ ἔρωτος. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις ὅτι ὁ ἔρωτος τελευτᾷ ἀκριβῶς ἐκεῖ, ἐνθεν ἄρχεται ἡ πραγματικὴ αὐτοῦ ἀπόλαυσις; Δὲν

φρβεῖσκι τὸν γάμον τὸν διαλύοντα τὴν ἀτμώδη ποίησιν τοῦ ἔρω-
τος, ὡς τὸ ἐωθινὸν φῶς τὰς θελκτικὰς τῆς νυκτὸς ὄνειροπλάστους
μαγείας ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ὁ γάμος, Ἀσπασία, εἶνε κοινωνικὴ συνθήκη καὶ οὐδὲν πλέον.
Ὡς θεσμὸς, εἶνε τὸ ἐξωτερικὸν περίβλημα, ὅπερ ἐνδιαφέρει τὴν
κοινωνίαν, ἐνῶ δ' ὑπ' αὐτὸ ἔρωσ ἐνδιαφέρει μόνον τὰ συνδεόμενα
καὶ ἀγαπώμενα ὄντα.

ΑΣΠΑΣΙΑ

Μόνον ὅταν ὁ ἔρωσ ἐπιζῆ τοῦ γάμου, τοῦθ' ὅπερ οὐδέποτε ἢ
σπανίως συμβαίνει. Ἐὰν ὁ ἔρωσ εἶνε ἔμπνευσις πηγάζουσα ἐκ τῆς
ψυχῆς, ὁ γάμος τοῦναντίον εἶνε μίμησις, καθῆκον, ὑποχρέωσις ἐπι-
βαλλομένη ἐξῴθεν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (πρὸς ἑαυτὸν)

Περίεργον ! Αὐτὴ ὀμιλεῖ οὕτως ; Μὴ ὑποκρίνεσθαι ἄρά γε ; μὴ
τοὶ ἐν ἐπιγνώσει διαφωνεῖ πρὸς ὅ,τι χθὲς ἐπίστευεν ; ἀλλὰ διατί
τάχα ;

(γεγονοῖα τῆ φωνῆ)

Ἐχεις ἄδικον, Ἀσπασία. Ὁ γάμος στηρίζεται ἐπὶ φυσικοῦ δε-
δομένου πάντοτε, ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας κλίσεως τῶν φύλων πρὸς
ἄλληλα.

ΑΣΠΑΣΙΑ

Ἀκριβῶς τοῦτο πρεσβεύω. Καὶ ὅταν ἡ κλίσις αὕτη δὲν ὑπάρχη
ἢ παύσῃ νὰ ὑπάρχη, ὅταν ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ ἔρωτος ἐκλίπη, τί
ἄλλο τότε σκοπεῖ ὁ κοινωνικὸς γάμος εἰμὴ τὴν ἐκβίασιν ἀντιθέ-
των χαρακτήρων, ψυχῶν μὴ ἀγαπωμένων καὶ παρεξηγουσῶν ἄλ-
λήλας, εἰς δεσμὸν ἀφόρητον ; Μαντεύεις, Χαρίλαε, εἰς ὁποῖον
μακρύτερον συνήθως ἀπολήγει ὁ μέχρι ἀλλοφροσύνης πολλάκις ἔρωσ,
δοκιμαζόμενος διὰ τοῦ γάμου ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἀσπασία, διολισθαίνεις ὡς σοφιστής. Πόθεν χρονολογεῖται ἡ
ἀπότομος αὐτῆ μεταβολῆ τῶν ἰδεῶν σου ; Μέχρι τῆς χθὲς, νομίζω,
ἔτρεφες ἀντιθέτους πεποιθήσεις.

ΠΟΙΚΙΛΗ

ΑΣΠΑΣΙΑ

Ἄφ' ἧς ἠρξάμην νὰ δυσπιστῶ πρὸς ἐμαυτὴν καὶ πρὸς τὴν εὐ-
τυχίαν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (μετὰ πικρίας)

Μήπως ἀφ' οὗτου εὐρέθημεν σύμφωνοι πρὸς τὰς ἰδέας καὶ τὰ
αἰσθήματα ἡμῶν;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἴσως. Εἶπέ μοι Χαρίλαε, ἀγαπᾶς πάντοτε τὴν μουσικὴν; Ὁ-
νειροπολεῖς πάντοτε τὴν δόξαν τοῦ Ῥοσσίνη καὶ φλέγει τὴν ψυ-
χὴν σου ὁ ἄσβεστος πόθος νὰ κατακτήτῃς φήμην ἀριστοτέχνου,
καὶ νὰ σαγηνεύσῃς τὸν κόσμον διὰ τῶν μελοποιημάτων σου;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Λατρεύω τὴν θεῖαν αὐτὴν τέχνην, ἣτις ἀνυψοῖ τὸν ἄνθρωπον
μέχρι τοῦ Θεοῦ. Ἡ μουσικὴ εἶνε ἡ ἔκφρασις τῆς δημιουργίας. Ἐάν
ὀμιλοῦσιν οἱ οὐρανῖνες ἐκεῖ εἰς τὰ ἀθάνατα αὐτῶν ἐνδικαιτήματα,
ἀναντιρρήτως ἡ μουσικὴ εἶνε ἡ γλῶσσα τῶν Θεῶν.

ΑΣΠΑΣΙΑ

Εὖγε· συμφωνῶ. Ἀλλὰ τότε τί εὐγενέστερον ἰδανικὸν τούτου
ἐπιζητεῖς; ἢ διατι θέλεις νὰ καταστρέψῃς αὐτὸ εἰς τὴν στενὴν
καὶ πνιγηρὰν ἀτμόσφαιραν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου; Ἡ ἔξοχος
μουσουργὸς, ἀνήκων εἰς τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἱστο-
ρίαν, ἢ ἀκριβοῦς σύζυγος ἀνήκων εἰς τὴν οἰκογένειαν. Τὸ ἐν θ' ἀ-
πορροφήσῃ κατ' ἀνάγκην τὸ ἕτερον. Προτιμᾶς ν' ἀνταλλάξῃς τὰς
δάφνας καὶ τὰ χειροκροτήματα τοῦ κόσμου ἀντὶ τῶν βραγχῶν
κλαυθμηρισμάτων τῶν τέκνων καὶ τῶν τυπικῶν καὶ μονοτόνων
θωπειῶν τοῦ συζυγικοῦ βίου;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Καὶ ἂν συνυπάρχωσιν ἀμρότερα; Ἐὰν ἡ δόξα ἀμιλλᾶται πρὸς
τὴν εὐτυχίαν;

ΑΣΠΑΣΙΑ

Ἀδύνατον. Μὴ πλανᾷς σαυτὸν. Ἐὰν κερδίσῃς τὴν εὐδαιμονίαν
τοῦ ἔρωτος, θ' ἀπολέσῃς τὴν ἀθανασίαν τοῦ ἀριστοτέχνου. Μὴ
παρεξηγῇς τὸν μέγαν προσορισμὸν δι' ὃν σε ἐξελέξατο ἡ φύσις.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (μετὰ θλιβερᾶς ἐκφράσεως καὶ ἔνδακρυς)

Ἀσπασία, μὲ καθιστῶσι δυστυχῆ καὶ ἀλλόφρονα οἱ λόγοι σου.

ΑΣΠΑΣΙΑ

Ἐάν μοι ἐπέτρεπες ἤθελόν σοι δώσει συμβουλήν τινα. Εἶσαι νέος· ἡ εὐτυχία ἀκόμη σοι ὑπομειδῶ καὶ ἡ δόξα μόλις ἤδη ἀνοίγει τὰς ἀγκάλας διὰ νὰ περιβάλη ὡς ὁ ἥλιος τὸ ὄνομά σου. Ἐνθουμῆσαι, ὅταν πρὸ ὀλίγου χρόνου ἐξετέλεις τὸ μουσικὸν ἐκεῖνο ἀριστοτέχνημα, πρὸς ὃ ἡ ἐκλεκτοτέρα συνάθροισις ἐξέχυνε τὸν θαυμασμὸν αὐτῆς εἰς ἐπυφημίας καὶ στεφάνους; Ἦμην καὶ γὰρ ἐκεῖ Τότε ἀνακάλυψα ὁποῖον μέλλον σε ἀναμένει καὶ ὅτι δὲν δύνασαι εἰς οὐδὲν ἄλλο ν' ἀφιερώσης τὸν βίον ἢ μόνον εἰς τὴν τέχνην. Δὸς, Χαρίλαε, τὸν ἔρωτά σου, τὰς θωπείας σου, τὰ χεῖλη σου εἰς πάσας τὰς καλλονάς, ἀλλὰ μὴ ποτε προσηλωθῆς εἰς τὸν ἔρωτα μιᾶς μόνης γυναικὸς. Ἡ μεγαλοφυΐα ἀπόλλυται ὑπὸ τὸ συζυγικὸν σκῆπτρον καὶ ἡ ἀηδὼν θνήσκει ἄφρονος ἐντὸς τοῦ κλωβοῦ. Θὰ σβεσθῇ τὸ φῶς τῆς ψυχῆς σου ὑπὸ τὴν ὑγρασίαν συζυγικῶν φιλημάτων. Ὁ Ἡρακλῆς ὑπῆρξε νάνος πρὸς τὰ γόνατα τῆς Ὀμφάλης καὶ ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἠλίθιος ὑπὸ τὰ νεύματα τῆς Κλεοπάτρας. Δέχθητι τὸν ἔρωτα πάσης γυναικὸς, ἀλλὰ μὴ ποτε ἐμπιστευθῆς τὴν ὑπαρξίν σου εἰς τὴν ἀγάπην μιᾶς καὶ μόνον. Διότι θὰ ὑπνώσης μίαν νύκτα εὐφρόσυνον ἐν τῇ μέθῃ τοῦ ἔρωτος καὶ θὰ ἐγερθῆς τὴν πρωτὴν πτώμα συντετριμμένον. Ἄκουσόν μου, Χαρίλαε. Μὴ δώσης ὡς ἀντάλλαγμα τῆς συνήθους συζυγικῆς εὐτυχίας τὴν ἀθανασίαν ἣτις σὲ ἀναμένει.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἀπὸ τὰ χεῖλη σοῦ, Ἀσπασία, τοιοῦτοι ἀπαίσιοι χρῆσμοί; Ἀλλὰ τότε διατὶ ἐμπνέεις τόσῃ γοητείαν, ἀφοῦ διδάσκεις συγχρόνως τόσῳ σκληρὰ καὶ ὀδυνηρὰ μαθήματα; ὦ! ἂν ἐγνώριζες ὅπως νύκτας διῆλθον ἀγρυπνὸς καὶ ποσάκις ἔχυσα τὸ ἄλγος τῆς ψυχῆς μου τὸ ἄρρητον εἰς μουσικοὺς τόνους καὶ σημεῖα.

(Δακρύει)

ὦ, ἂν ἐγνώριζες ὅτι σὺ ὑπῆρξες ἡ θελκτικωτέρα ἐποποιεῖα τῆς ψυχῆς μου καὶ ὅτι εἰς τὰς μελαγχολικωτέρας συνθέσεις μου διηρμήνευσα τὸν ἄπελπιν αὐτὸν ἔρωτά μου, ὧ δὲν θὰ μοι ὠμίλεις τοιαύτην γλῶσσαν.

ΑΣΠΑΣΙΑ (ἐγειρομένη καὶ σπύροντα τὸ πρόσωπον ἰσομᾶται κρυφίως ἐν δάκρυ. Μετὰ προσπεποιημένης ἀταραξίας)

Χαρίλαε, ἔσο ἀνὴρ. Μεθαύριον θὰ λησμονήσης τὴν πτωχὴν Ἀσπασίαν ἐν τῇ μέθῃ τῆς δόξης σου. Ἄφες πλέον τὰ θλιβερὰ συναισθήματα. Ὅστις προσηλοῦται διαρκῶς εἰς ἐν αἴσθημα γίνεταί δοῦλος αὐτοῦ.

(Βαίνει πρὸς τὸ κύμβαλον)

Ἐλθέ, σκόρπισον ἀρμονίαν καὶ ἔκστασιν ἐπὶ τοῦ κυμβάλου. Ἐπεθύμουν ν' ἀκούσω ἐν τῶν τελευταίων σου μουσικῶν ἔργων.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (ἐγειρόμενος)

Ἀσπασία, θὰ ἐξέλθῃς ἐντὸς τῆς ἡμέρας ;

ΑΣΠΑΣΙΑ

Ὅχι· πρὸς τί ἡ ἐρώτησις ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Τότε λάβε τὴν καλωσύνην νὰ με ἀναμένῃς μετ' ὀλίγον. Θέλω ν' ἀκούσῃς πρώτη σὺ εἰς μουσικοὺς ἤχους τὸν τελευταῖον τῆς ψυχῆς μου ὀλοφυρμόν.

(ἐξέρχεται)

ΣΚΗΝΗ III

ΑΣΠΑΣΙΑ (πεταρριμένη βίπτεται ἐπ. ἔδρας τινός)

Μικρὸν καὶ θὰ ἔκυπτον δεσμίαι εἰς τὸ θάμβος καὶ τὸν ἔρωτά του. Καὶ ὅμως αἰσθάνομαι ὅτι ἀγαπῶ καθ' ὑπερβολὴν τὸν Χαρίλαον.

(Φέρει τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους)

Πῶς πάλλεται ἡ καρδίαι μου ! Θὰ δυνηθῶ νὰ τὸν λησμονήσω ἄρά γε, ν' ἀποβάλω τῆς φαντασίας μου τὴν συμπαθῆ καὶ θελητικὴν του εἰκόνα ; Ναί· ἀνάγκη νὰ ὑποτάξω εἰς τὴν κρίσιν τὸ ἀκράτητον αὐτὸ αἴσθημά μου πρὶν ἢ μεταβληθῆ εἰς πάθος καὶ τρικυμίαν. Ὅχι ! ὁ Χαρίλαος δὲν ἐπλάσθη δι' ἐμέ, ἀλλὰ διὰ τὸν κόσμον καὶ τὴν δόξαν. Τί ἂν ἐδεχόμεν τὸν ἔρωτά του ; Θὰ ἠδυνάμην νὰ τὸν καθιστῶ εὐτυχῆ πάντοτε καὶ νὰ πληρῶ διὰ τῆς ἀγάπης μου τὴν ἀπέραντον ψυχὴν του, ἣν μόλις θὰ ἴσχυε νὰ πληρώσῃ

ἡ δόξα τοῦ κόσμου ; Προαισθάνομαι, ὄχι, εἰμι βεβαία ὅτι θά με ἐμίσει ἡμέραν τινά ὡς σύζυγον. Καί δὲν θά ἦτο σκληρὸν νὰ τὸν ἀποσπάσω ἀπὸ τὰς δάφνας καὶ τοὺς θριάμβους, οἵτινες θά κατ-αυγάσωσι τὸ μέλλον αὐτοῦ, διὰ νὰ καταδικάσω τὴν ἔξοχον αὐ-τὴν φύσιν εἰς τὴν ἀσφυξίαν τοῦ συζυγικοῦ βίου ;

(Μετ' ἀποφασιστικότητος)

Ἄ, ὄχι· πρέπει νὰ τὸν λησμονήσω διὰ παντός. Θά δυνηθῶ ἄρα γε ; ἀλλὰ ποῦ νὰ προσηλώσω τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιάν μου διὰ ν' ἀνεύρω τὴν λήθην ; Ἐὰν ἔζη κἂν ἡ μήτηρ μου !

(ἐγείρεται καὶ ἴσταται πρὸ τῆς εἰκόνας τῆς μητρὸς τῆς)

Καλή μου μήτηρ, διατὶ νὰ με ἐγκαταλίπης ὀρφανὴν τόσω ἐνω-ρίς ; ὦ, θά σε ἠγάπων καὶ παρὰ τῆ λεπτοτάτῃ καὶ ἀνεξαντλήτῃ στοργῇ σου θ' ἀνεκουφίζετο ὁ πόνος καὶ ἡ ὀδύνη μου, ἢ δὲν θά ἐχώρει ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἄλλο αἶσθημα. Καὶ τώρα ; μόνη, ἄνευ φίλτρου καὶ ἀγάπης καὶ ἱεροῦ δεσμοῦ, φοβοῦμαι μὴ τυφλωθῶ ἐκ τοῦ πάθους καὶ δράμω ἄκουσα ἐπὶ τὰ ἔχνη τοῦ Χαριλάου.

(Μετὰ μακρὰν σιγὴν)

Ἐὰν ἤμην κἂν βεβαία ὅτι ὁ Κίμων ἀγαπᾷ ἐμέ. Μοὶ ζητεῖ τὴν χεῖρά μου. Μοὶ παρέστησε τοσάκις τὴν ἡρεμον εὐδαιμονίαν τοῦ συ-ζυγικοῦ, τοῦ θετικοῦ βίου, καὶ τὰς γλυκείας καὶ ἀθουρούβους αὐτοῦ ἀπολαύσεις. Ἄλλ' ἐὰν ὀρέγεται μᾶλλον τῆς προικὸς μου, αἱ δὲ διαβεβαιώσεις καὶ οἱ ὅρκοι τοῦ ἀναφέρονται εἰς αὐτήν ; Ἴδου ἡ ἐξευ-τελιστικωτέρα ιδέα, ἐξ ἧς δυνατὸν ν' ἀποθάνω ἐξ ἀηδίας. Καὶ ὅμως ὁ Κίμων εἶνε θετικὸς, σώφρων καὶ ὑπερήφανος χαρρακτῆρ. Ὁδηγεῖται ὑπὸ τῆς κρίσεως μᾶλλον ἢ τῆς καρδίας. Γνωρίζει κάλ-λιον τὸ μυστήριον τῶν συζυγικῶν ἀπολαύσεων καὶ τῶν οἰκογε-νεικῶν φίλτρων, ἅπερ ὁ Χαρίλαος οὐδέποτε ἴσως θά ἐνόει. Ἄλλ' ἐὰν με ἀπατᾷ ; Ἐὰν ἡ ἐλπίς τῆς προικὸς μου τὸν ἐμπνέει μόνον ; Ἄ ! μήτηρ μου, διατὶ δὲν εἶσαι τὴν στιγμὴν ταύτην ἐγγύς μου, διὰ νὰ με σώσης διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ τῆς παραμυθίας σου. Τί σοι ἔπταισα, Χαρίλαε, καί μοι ἀφῆρπασε τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἡσυ-χίαν ; Ποῦ νὰ εὕρω γαλήνην τῆς καρδίας μου ; Ἄ ! ἐμπρός ! ἡ βού-λησις ὑποτάσσει τὰ πάντα. Ἴδου ἐν σχέδιον.

(Κάθηται παρὰ τῆ τραπέζῃ καὶ γράφει ἐπιστολήν, ἣν ἀναγινώσκει μεγάλη τῆ φωνῇ μετὰ τὸ πέρας)

«Κύριε Κίμων»

Μοὶ ζητεῖς τὴν χεῖρά μου καὶ μοι δίδεις τὸ ὄνομά σου. Σ' εὐχαριστῶ διὰ τῆς ἰδιαιτέρας τιμῆς. Ἀλλ' ἀτυχῆς σύμπτωσις! » Μικρὸν πρὸ τῆς προτάσεώς σου διέθεσα ἅπασαν τὴν ἐκ 250 χιλιάδων δραχμῶν κληρονομικὴν περιουσίαν μου δωρήσασα αὐτὴν εἰς τὰ ἐνταῦθα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα, κρατήσασα δι' ἑμναυτὴν μικρὸν μόνον εἰσόδημα διὰ τὰς λιτὰς ἀνάγκας τοῦ αὐτάρχου μου βίου. Ὁ γάμος ἐπιβάλλει θυσίας καὶ ὑποχρεώσεις, ἐγὼ δὲ μὴ δυναμένη νὰ συνεισφέρω εἰς αὐτάς, ἐστερημένη περιουσίας, ἀδυνατῶ συγχρόνως ν' ἀποδεχθῶ τὴν περὶ γάμου πρότασίν σου».

Ἄσπασία

(πτύσσει καὶ σφραγίζει τὴν ἐπιστολὴν)

Ἴδού! ἐρρίφθη ὁ κύβος. Τὸ χρυσίον, λέγουσι, δοκιμάζεται εἰς τὸ πῦρ ἀλλὰ καὶ ὁ ἀληθὴς ἔρωσ διὰ τοῦ χρυσοῦ. Ἐὰν ὁ Κίμων ἐξελεγχθῆ ἀνάξιος τῆς ὑπολήψεως καὶ τῆς χειρὸς μου, αὐρίον ἀποπλέω εἰς Ἰταλίαν πρὸς τὴν οἰκογενεῖαν τοῦ θεοῦ μου. Τίς οἶδεν! Ἴσως ἐκεῖ ἐν τῇ τύρβῃ τῶν μεγαλοπόλεων καὶ τῇ πολυδαιδάλῳ καὶ τεραστίᾳ ἐξελίξει τῆς εὐρωπαϊκῆς ζωῆς, δυνηθῶ νὰ λησμονήσω τὸν πρῶτον καὶ ὕστατον ἔρωτά μου. Ἡ καὶ θ' ἀποκοιμίσω τὴν ὀδύνην μου καὶ θὰ ἐξαγιάσω αὐτὴν γιγνομένη ἐστίας οἰκογενειακῆς ἱερότητος.

(Μετὰ μικρὰν σιγὴν)

Ἄ! Χρῆλας, διατὶ νὰ σε ἀγαπήτω μετὰ τόσης θερμότητος; Ἐὰν δὲν ἦσο καὶ τόσω ὄνειροπόλος καὶ δὲν σε εἴλκυεν ὁ πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὴν δόξαν ὑψηλὸς ἔρωσ σου.

(Κρούει τὸν κώδωνα καὶ εἰσέρχεται μικρὰ παιδίσκη)

Φέρε πάραυτα τὴν ἐπιστολὴν ταύτην πρὸς τὸν Κίμωνα.

(Ἡ παιδίσκη λαμβάνει τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀπέρχεται. Ἡ Ἄσπασία βυθίζεται εἰς παρατεταμένους διαλογισμοὺς καλύπτουσα διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον)

ΣΚΗΝΗ IV

ΑΣΠΑΣΙΑ, ΧΑΡΙΛΑΟΣ.

[Εισέρχεται ὁ Χαρίλαος, βραδεί καὶ τρέμοντι βήματι, κατηφής, ὠχρὸς καὶ περίλυπον ἔχων τὴν ὄψιν. Ἡ Ἀσπασία ταράσσεται.]

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Πρὶν ἢ φύγω μακρὰν σου, πρὶν ἢ ἀποκομίσω τὸν σπαραγμὸν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τὴν βλασφημίαν εἰς τὰ χεῖλη· πρὶν ἢ με συντρίψῃ ὁ πόνος καὶ ἡ ἀπελπισία, ἄκουσον τὸ τελευταῖόν μου μέλος, Ἀσπασία. Εἶνε ὀλολυγμὸς ἔρωτος πκράφρονος. Εἶνε θύελλα ἀγωνιώσης ψυχῆς.

[Κάθεται πρὸ τοῦ κυμβάλου καὶ ἐκτυλίσσει κύλινδρον χάρτου σκορπιζων τὰ δάκτυλα ἐπὶ τῶν πλήκτρων]

ΑΣΠΑΣΙΑ

Ὅποιοι λόγοι! Χαρίλαε, παραφέρεσαι. Ἡμέραν τινὰ ἀντὶ ἔρωτος ἢ εὐγνωμοσύνης θὰ ὀδηγήσει τὴν μνήμην σου πρὸς τὴν ἀνάμνησιν τῆς πτωχῆς Ἀσπασίας, ὅταν σὲ ἤλεκτρίσῃ ἢ λαμπρότης καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς δόξης. Κλείω τοὺς κόλπους πρὸς σε, διότι αὐριον θ' ἀνοίξῃ ὁ κόσμος τὰς ἀγκάλας καὶ θὰ σε περιβάλλῃ.

[Ὁ Χαρίλαος παίζει ἐπὶ τοῦ κυμβάλου, ἐκτελῶν θυμασίαν μουσικὴν σύνθεσιν, ἐνῶ ἡ Ἀσπασία πίπτει ἐπὶ τοῦ κλινητῆρος, περιβάλλουσα δι' ἐρωτικωτάτου καὶ ὕγρου βλέμματος τὸν Χαρίλαον. Σιγὴ βαθεῖα καὶ μόνον οἱ ἤχοι τοῦ κυμβάλου πληροῦσι τὸν θάλαμον κατανοκτικῆς ἁρμονίας. Ἡ Ἀσπασία φαίνεται βαθεῶς συγκεκινημένη.]

ΧΑΡΙΛΑΟΣ (ἐγειρόμενος καὶ προχωρῶν πρὸς τὴν Ἀσπασίαν)

Ἐὰν ἐξέπνεε καὶ ἡ ψυχὴ μου μετὰ τῆς τελευταίας πνοῆς τοῦ κυμβάλου. Ἐὰν ἐτελεύτα μετὰ τοῦ ἄσματος αὐτοῦ καὶ ὄυστατος τοῦ στήθους μου στεναγμὸς.

[Ἡ Ἀσπασία ἡμικλείει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡσεὶ ἐν ἔκστασι]

Δακρῦεις, Ἀσπασία; Ἄφου μὲ ρίπτεις εἰς τὴν ἄβυσσον, διατὶ καὶ δὲν ἔχεις τὴν δύναμιν ν' ἀντιμετωπίσῃς τὸ κατ' ἐμοῦ ἔγκλημα σου;

ΑΣΠΑΣΙΑ (μετ' ἐπιτετηθευμένης ἀδιαφορίας)

Δακρῶ; Μὲ συνεκίνησεν ἡ μουσικὴ. Γνωρίζεις ὅτι μὲ θέλγει καὶ μὲ βυθίζει εἰς ἔκστασιν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ἄρκει, Ἀσπασία. Ἐννοῶ καλῶς πλέον. Μάτην σὲ ἐκούρασα καὶ ἐπεκαλέσθην μάτην, διότι οὐδέποτε μὲ ἠγάπησες. Καὶ ἤλπισα ἐν τοσοῦτῳ καὶ ἔπλασα ἐγγύς σου κόσμον ἔρωτος καὶ εὐτυχίας, πρὶν ἢ ἐρευνήσω ἄν σοι ἦτο δυνατὸν νὰ με ἀγαπήσης. Ἦδη μαντεύω. Ἀγαπᾶς ἄλλον βεβαίως. Ἄλλως δὲν θὰ ἔκλαιες. Ἡ μουσικὴ ἀποσπᾷ εὐχερέστερον τὰ δάκρυα ψυχῆς ἐρώσεως.

(Λαμβάνει τρέμων καὶ μετὰ σεβασμοῦ τὴν χεῖρα τῆς Ἀσπασίας)

Ἀσπασία, χαῖρε, συγχώρει με καὶ λησμόνει. Ὑπῆρξες πλέον ἢ ἐπιεικῆς πρὸς με, ὅστις δὲν ἠδυνήθην νὰ διῶδω ὅτι πρὸ ἐμοῦ ἔχει κατακτήσει ἄλλος θνητὸς τὸν ἔρωτά σου. Χαῖρε, Ἀσπασία.

(Κινεῖται πρὸς τὴν θύραν)

ΑΣΠΑΣΙΑ ἀναστέλλουσα αὐτὸν

Χαῖρε Χαρίλαε. Ἄφες τὴν ἀτυχῆ Ἀσπασίαν ἐν τῇ γαλήνῃ καὶ τῇ ἀφανείᾳ αὐτῆς. Σὲ ἀναμένει ὁ κόσμος καὶ ἡ ἀθανασία.

(Ὁ Χαρίλαος ἐξέρχεται ἐνῶ αὐτὴ λύεται εἰς δάκρυα)

ΣΚΗΝΗ V

ΑΣΠΑΣΙΑ (μόνη)

Μοὶ ἐπέπρωτο λοιπὸν νὰ θάψω ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς μου τὸ σφοδρότερον αἶσθημα πρὶν ἢ ἀκόμη ἐννοήσω καὶ ἐμπιστευθῶ αὐτὸ εἰς ἐμαυτήν ; Ἄ, μῆτέρ μου ! διατὶ νὰ μὴ ἦσαι ἐγγύς μου ὅπως μὲ σώσης κλυδωνιζομένην διὰ τῆς στοργῆς σου ;

(Προχωρεῖ πρὸς τὴν θύραν)

Ἐφυγεν ! Ὑγίαινε, Χαρίλαε. Ἡ φαντασία μου θὰ φέρεται ἐσσεῖ ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς φήμης, ἥτις θέλει σπεῖρει αὔριον πανταχοῦ τὸ ὄνομά σου. Ἐὰν ἠρνήθην νὰ σοι δώσω εὐτυχίαν ἐφήμερον, ἀλλ' ἔσωσα καὶ τὸ μέλλον καὶ τὸ κλέος σου. Τίς οἶδεν ! Ἀπώλεσα ἐν ὄνειρον, τὸ γλυκύτερον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλ' ἐδώρησα εἰς τὸν κόσμον μίαν καλλιτεχνικὴν δόξαν.

Πίπτει ὡσεὶ λιπύψυχος καὶ ἐξηντημένη ἐπὶ τινος ἑδρας, βαθέως ἀναπνέουσα. Σιγῇ βαθεῖα. Μετὰ μικρὸν εἰσέρχεται ἡ παιδίσκη ἐγχειρίζουσα αὐτῇ ἐπιστολὴν. Ἡ Ἀσπασία ἐκτυλίσσει καὶ ἀνχινώσκει τὴν ἐπιστολὴν μεγάλη τῆ φωνῆ

Ἀσπασία.

«Τύχη ἀγαθὴ! Ἐλυσες αἰσίως πᾶσαν ἀμφιβολίαν. Θαν-
 »μάζω καὶ συγχαίρω σοι ἐπὶ τῇ γενναιότητι τῶν αἰσθημάτων σου.
 »Ὅτι ὑπελάμβανες ὡς κώλυμα ἀνυπέβλητον, τοῦτο ἀκριβῶς
 »κατέστησε βεβαιότεραν τὴν μέλλουσαν ἡμῶν εὐτυχίαν. Πόσον
 »θὰ ἤμην εὐτυχὴς ἂν συμμετεῖχον καὶ γὰρ ἐπ' ἐλάχιστον τῆς ἐνα-
 »ρέτου σου πράξεως. Σὲ ἰκετεύω θερμῶς ὅπως διαθέσης καὶ τὸ
 »ὑπόλοιπον εἰσόδημά σου ὑπὲρ τοῦ ἀσύλου τῶν ἐκθέτων. Δὸς τὴν
 »ζωὴν εἰς τὰ δύομοῖρα τῆς κοινωρίας ἀπόβλητα, ἀφοῦ ἡ περιου-
 »σία μου μόνη ἀρκεῖ γὰρ σοι ἐξασφάλισι ἄνετον τὸν βίον. Θὰ σε
 »ὀδηγήσω εἰς τὰς ἐξοχικὰς μου ἐπαύσεις καὶ ἐκεῖ ἐν μέσῳ ἀναπε-
 »πταμένης φύσεως, εἰς τὰς καλλιαιδέλους καὶ καταφύτους γαίαις
 »μου, μακρὰν τοῦ φθόρου καὶ τῶν ἠθικῶν βασιάνων τῆς πολυ-
 »κυνάρτου κοινωρικῆς ζωῆς, θέλομεν δημιουργήσει μικρὰν
 »Ἐδὲμ παρευφρόσους, ἐνδιατιώμενοι εἰς αὐτὴν ἐν ἀγάπῃ καὶ
 »εὐδαιμονία ἀτελευτήτῳ. Θὰ καλλιεργῆς τὰ ἄρθρα τοῦ κήπου
 »μου, θὰ ἐπιμελήσῃς τοῦ πτηνοτροφείου καὶ θὰ ἐνοῖς τὰ ἕσματα
 »σου πρὸς τὸ κελάρυσμα τοῦ ῥύακος καὶ τὸν ψίθυρον τῆς ἐλά-
 »της, ἐνῶ ἐγὼ θὰ θηρεύω εἰς τὸ μικρὸν μου δάσος. Μετὰ τὴν
 »ἀγάπην μου, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ μελέτη θ' ἀπασχολῆ τὰς ὥρας
 »σου. Ὑπὸ τῆν στέγην τοῦ ναῖσκου, ὅστις ἐγείρεται εἰς τὸ βᾶ-
 »θος τῆς ἀγροτικῆς μου κατοικίας ὑπὸ πυκρὰς κυπαρίσους, θὰ
 »ἐπικαλεῖσαι τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς μητρός σου ὑπὲρ
 »τῆς εὐδαιμονίας ἡμῶν ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν, ἐνῶ ὁ μικρὸς ἐργα-
 »τικὸς πληθυσμὸς, ὅστις καλλιεργῆι τὰ κτήματά μου καὶ ὅστις
 »θὰ σε ἀγαπᾷ ὡς βασιλισσάν του, θὰ παρασκευάζῃ τὸ πρό-
 »γευμα ὑπὸ δροσόβλητον καὶ μυροβόλον, ὡς ἡ ψυχὴ σου, φύλ-
 »λωμα. Ἄρτι τῆς τεχνητῆς καὶ ψευδοῦς ζωῆς τῶν πόλεων, ἥτις
 »φθείρει τὴν ὑπαρξίν καὶ παραλύει τὴν καρδίαν, θέλομεν ἔχει
 »πρὸ ἡμῶν τὴν φύσιν δαψιλῆ καὶ ζεῖδωρον καὶ τὰς ἀνεκλαλή-
 »τους αὐτῆς καλλογὰς. Δὲν θὰ σοι ἀρκέσει ἄρα γε αὐτὴ καὶ ἡ
 »ἀγάπη μου γὰρ σε καταστήσωσιν εὐδαίμονα; Ἀσπασία, αὔριον
 »τελειοῦται τὸ ὄνειρόν μου.»

Κίμων

Ἄ, Κίμων· δὲν γνωρίζεις νὰ ἐμπνέης τρελλὸν ἔρωτα, ἀλλ' ἠξεύρεις ἀναμφιβόλως νὰ ἐπιβάλλῃς τὸ σέβας καὶ τὴν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος. Τοποθετεῖς ἀσφαλέστερον τὴν εὐτυχίαν, ἐν τῇ ἡρέμῳ καὶ μεμετρημένῃ ἀπολαύσει τῶν δώρων τῆς φύσεως, καὶ οὐχὶ ἐν τῇ παραφορᾷ καὶ τῇ ἀποπλανήσει εἰς τὴν σφαίραν τοῦ ἰδανικοῦ κόσμου. Ὑπὸ τοιούτους ὅρους, Κίμων, ὑπάρχει βεβαίως ἡ ἐρατεινότερα ποίησις ἐν τῷ γάμῳ. Ἄ! Κίμων, πόσον σὲ ἠδίκησα καὶ ἐμαυτὴν συγχρόνως. Ὁ ἔρωσ σου δέν με θαμβώνει, ὡς ὁ ἥλιος, ἀλλὰ μὲ θάλπει καὶ μοῦ φωτίζει τὴν ψυχὴν, ὡς ἡ ἔστια τοῦ χειμῶνος. Καί τι ἂν δέν σε ἀγαπῶ σήμερον; Αἰσθάνομαι ἐμαυτὴν ἱκανὴν νὰ σε λατρεύσω βραδύτερον.

(Κρούει τὸν κώδωνα. Εἰσέρχεται ἡ παιδίσκη)

Εἰρήνη, ἐτοίμασον τὰς ἀποσκευάς μου πάσας. Ἀπὸ τῆς αὔριον θέλομεν κατοικήσει ὀριστικῶς εἰς τὰ κτήματα τοῦ Κίμωνος.

(Κατ' ἰδίαν ἀνατείνουσα πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰ ὄρματα)

ὦ μῆτέρ μου, δός μοι τὴν εὐχὴν καὶ τὴν εὐλογίαν σου, ὅπως λησμονήσω τὸ παρελθὸν καὶ λατρεύσω τὸ μέλλον. Τίς οἶδεν! Ἡ εὐτυχία συνήθως εὔρηται ἐκεῖ, ἐνθα δὲν ἀναμένει τις αὐτήν.

Ὀκτώμητος, 1883.

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ.

